

Sprawozdanie z konferencji „Nowe uwarunkowania procesu radykalizacji młodych ludzi z perspektywy bezpieczeństwa państwa”

Warszawa, 23 kwietnia 2026 r.

Aleksandra Komar

Autorka niezależna

 <https://orcid.org/0000-0002-9717-5258>

Konferencja „Nowe uwarunkowania procesu radykalizacji młodych ludzi z perspektywy bezpieczeństwa państwa” poświęcona problemowi radykalizacji nieletnich odbyła się 23 kwietnia 2026 r. w siedzibie Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego w Warszawie. Wzięli w niej udział przedstawiciele środowisk akademickich, eksperci ds. bezpieczeństwa oraz praktycy z Centralnego Biura Zwalczania Cyberprzestępczości, Państwowej Komisji ds. przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15, Instytutu Bezpieczeństwa Społecznego, Uczelni Korczaka, Uniwersytetu Civitas, NASK-u, Wojskowej Akademii Technicznej oraz ABW. Przyjęta formuła organizacyjna pozwoliła połączyć różne perspektywy, co przełożyło się na główną oś problemową konferencji: napięcie między rozwojem technologicznym a bezpieczeństwem psychospołecznym młodych ludzi, ze szczególnym uwzględnieniem mechanizmów radykalizacji, mogącej prowadzić do działań terrorystycznych.

Problem radykalizacji młodzieży i młodych dorosłych to zjawisko wielowymiarowe, które rezonuje niemal w każdej sferze życia publicznego. Można je uznać za jedno z najważniejszych współczesnych zagrożeń bezpieczeństwa, które ma wpływ na: bezpieczeństwo wewnętrzne państwa, pracę służb specjalnych i policji, stabilność międzynarodową, cyberbezpieczeństwo i politykę społeczną.

Jak celnie zauważył dr Konrad Ciesiołkiewicz, wiceprzewodniczący Państwowej Komisji do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15: (...) *wiek osób ulegających radykalizacji obecnie mocno się obniżył. Kryteria radykalizacji spełniają 10-, 11-letnie osoby. Powinniśmy więc potraktować je jako grupę krytycznie ważną, jako miękkie podbrzusze systemu bezpieczeństwa społecznego.*

Konferencja stanowiła odpowiedź na dynamicznie rozwijającą się radykalizację, która wymyka się istniejącym schematom analitycznym. W zakresie skali oddziaływania zjawiska należy wskazać kilka kluczowych obszarów i wymiarów. Warto podkreślić aspekty społeczny i naukowy – radykalizacja podważa dotychczasowe paradygmaty socjologiczne i pedagogiczne, wymaga interdyscyplinarnego podejścia badawczego. Wpływa na kondycję i rozwój społeczeństwa przez bezpośrednie uderzanie w jego struktury, co osłabia więzi międzyludzkie i hamuje potencjał rozwojowy młodego pokolenia. Warto zaznaczyć, że radykalne postawy młodzieży to fundament przyszłej polaryzacji politycznej, która może destabilizować struktury demokratyczne i instytucje publiczne. W skrajnej formie to zjawisko staje się realnym zagrożeniem dla porządku publicznego, co generuje potrzebę wzmożonej czujności ze strony systemów bezpieczeństwa. Uczestnicy konferencji omówili takie zagadnienia, jak: przyczyny, mechanizmy, skutki radykalizacji młodzieży i metody prewencji.

Przyczyny radykalizacji młodzieży

Paweł Rabiej, ekspert Polskiego Towarzystwa Polityki Społecznej (PTPS), przedstawił podatność młodych osób na radykalizację w świetle badań własnych, analiz danych zastanych oraz ustaleń raportu *Diagnoza Młodzieży 2026*¹.

¹ Pierwszy na tak dużą skalę holistyczny raport naukowy opisujący kondycję i potrzeby młodych Polaków (pokolenie Z) opracowany przez ekspertów PTPS na zlecenie Ministerstwa Edukacji Narodowej. Stanowi fundament dla nowej Krajowej Strategii Młodzieżowej.

Prelegent omówił tło radykalizacji młodzieży i podał jej przyczyny. Wskazał sześć kluczowych mechanizmów radykalizacji:

- 1) subiektywne poczucie niesprawiedliwości i krzywdy,
- 2) kryzysy i napięcia tworzące środowisko presji,
- 3) nierówności, wykluczenie społeczne, przemoc, negatywne trajektorie,
- 4) kryzys tożsamości i potrzeba poczucia przynależności,
- 5) deprywacja polityczna – poczucie braku wpływu i sprawczości,
- 6) środowisko cyfrowe i informacyjne – wzmacniacz procesu radykalizacji.

Z zaprezentowanych przez niego badań wynika, że aż 60% osób w wieku 15–18 lat funkcjonuje w stanie permanentnego napięcia, skarży się na silny stres, chroniczne zmęczenie i dotkliwy brak energii do życia. Cierpienie młodych ludzi dotyczy wielu sfer ich życia – odczuwają stres domowy (dom i rodzina nie są bezpieczną przystanią) oraz stres szkolny (szkoła jawi się jako system nastawiony na wynik, a nie na człowieka). Prelegent wskazał na dramatyczną skalę przemocy w świecie wirtualnym. Dla wielu młodych ludzi internet jest przestrzenią traumy, doświadczania przemocy, a nie rozwoju. Z przedstawionych badań wynika, że aż co czwarty nastolatek padł ofiarą cyberstalkingu i uporczywego nękania. Jeszcze bardziej alarmujący jest fakt, że 20% badanych doświadczyło molestowania seksualnego online. Wniosek płynący z tych danych brzmiał: doświadczenie przemocy i molestowania w sieci stanowi źródło radykalizacji. Ofiara mająca poczucie opuszczenia przez instytucje i dorosłych staje się podatna na narracje grup oferujących „siłę”, „odwet” lub radykalną zmianę systemu, który ich nie ochronił.

Uzupełniając powyższe ustalenia, jako istotne czynniki socjalizacji pierwotnej i wtórnej należy wskazać kryzys funkcji wychowawczej rodziny oraz osłabienie autorytetu szkoły i instytucji edukacyjnych. Deficyty w zakresie wsparcia emocjonalnego, stabilności relacji oraz przekazu norm i wartości mogą sprzyjać poszukiwaniu alternatywnych, często radykalnych wzorców identyfikacyjnych.

Istotną rolę odgrywają także czynniki polityczne i geopolityczne, w tym globalne kryzysy, konflikty zbrojne czy napięcia międzynarodowe,

Zob. szerzej: P. Rabiej, K. Ciesiołkiewicz, *Młodzież a bezpieczeństwo państwa. Społeczne uwarunkowania podatności na radykalizację w świetle raportu „Diagnoza Młodzieży 2026”*, „Terroryzm – studia, analizy, prewencja” 2026, nr 9, s. 175–189. <https://doi.org/10.4467/27204383TER.26.007.23790> (przyp. red.).

które – przez środowisko informacyjne – oddziałują na percepcję rzeczywistości przez młodych ludzi i mogą wzmacniać narracje radykalne oraz poczucie zagrożenia i polaryzacji. Nie bez znaczenia pozostają również czynniki psychologiczne i indywidualne, np. zaburzenia neurorozwojowe (m.in. zaburzenia ze spektrum autyzmu), trudności adaptacyjne, zaburzenia emocjonalne oraz deficyty kompetencji społecznych. Czynniki te mogą zwiększać podatność na wpływ uproszczonych, binarnych narracji, a także na oddziaływanie grup oferujących silną tożsamość, poczucie przynależności i jasno zdefiniowany system wartości.

Mechanizmy radykalizacji młodzieży

W trakcie konferencji wielokrotnie zwracano uwagę na fakt, że współczesny terroryzm coraz częściej wykorzystuje zdecentralizowane kanały komunikacji, co znacznie utrudnia jego kontrolę. Doktor Paulina Piasiecka z Uniwersytetu Civitas wskazała, że radykalizacja to nie tylko zbiór pojedynczych stron czy postów, lecz także samonapędzająca się struktura kształtująca postawy młodzieży. Na podstawie aktualnych diagnoz i analiz bezpieczeństwa można ją opisać jako zamknięty obieg informacji, w którym technologia spotyka się z psychologią. Autorka trafnie zidentyfikowała cztery filary współczesnej rekrutacji cyfrowej:

- 1) targetowanie algorytmiczne (szybkie rozprzestrzenianie się informacji – wymuszane przez mechanizmy platform społecznościowych – wywołujące silne emocje),
- 2) inżynieria nostalgii (budowanie „wspólnot wyobrażonych” przez wykorzystywanie sentymentu np. do ery socjalizmu),
- 3) rekrutacja cyfrowa (wykorzystanie dla operacji wpływu m.in. Tik-Toka i Telegrama jako niskokosztowych kanałów),
- 4) nowe granice (wykorzystanie sztucznej inteligencji i technologii deepfake jako zaawansowanych narzędzi manipulacji).

Istotne są również środowiska powiązane z grami komputerowymi. Platformy komunikacyjne wykorzystywane przez graczy, takie jak Discord, a także fora i społeczności skupione wokół gier online mogą stanowić przestrzeń społeczną podatną na oddziaływanie treści radykalnych. Ze względu na wysoki poziom anonimowości, łatwość budowania zamkniętych grup oraz intensywność interakcji społecznych takie środowiska sprzyjają stopniowej socjalizacji użytkowników z określonymi narracjami

ideologicznymi. W praktyce mogą być wykorzystywane do rekrutacji, testowania lojalności uczestników oraz dystrybucji treści o charakterze ekstremistycznym, szczególnie wśród młodszych użytkowników.

Prelegenci zwracali uwagę, że współczesne mechanizmy radykalizacji obejmują również aktywną instrumentalizację dzieci i młodzieży przez organizacje ekstremistyczne, które stopniowo wciągają nieletnich w swoją działalność. Zlecają im do wykonania pozornie proste zadania operacyjne, np. rozpowszechnianie treści dezinformacyjnych, udział w zamkniętych grupach, realizację działań o charakterze propagandowym. Ten proces ma charakter etapowy i prowadzi do stopniowej internalizacji radykalnych narracji oraz budowania lojalności wobec grupy. Prelegenci wskazywali również, że czas, w jakim dochodzi do radykalizacji za pośrednictwem mediów społecznościowych, znacznie się skrócił. W sprzyjających warunkach może przebiegać bardzo dynamicznie i trwać nawet poniżej miesiąca. To zjawisko jest wzmacniane przez mechanizmy algorytmiczne oraz zamknięte środowiska komunikacyjne, które przyspieszają proces identyfikacji z narracją ekstremistyczną i ograniczają ekspozycję na alternatywne punkty widzenia.

W analizie społeczno-psychologicznych fundamentów podatności na radykalizację Paulina Piasecka trafnie zidentyfikowała jej kluczowe katalizatory, do których zaliczyła resentyment lokalny, czyli radykalizację zakorzenioną w poczuciu niesprawiedliwości, nierównościach ekonomicznych i marginalizacji społecznej. Regiony przygraniczne charakteryzują się większą podatnością na inicjowanie konfliktów przez aktorów zewnętrznych oraz silną potrzebą uznania i przynależności, co skutecznie przyciąga nieletnich do agresywnych narracji radykalnych. Te regiony mogą również stanowić przestrzeń oddziaływania różnych ideologii ekstremistycznych, w tym nurtów związanych z radykalnym islamizmem, wykorzystujących mechanizmy marginalizacji, poczucia niesprawiedliwości oraz deficytu tożsamości do rekrutacji i wzmacniania skrajnych postaw wśród podatnych grup młodzieży.

Według Konrada Ciesiołkiewicza cyfrowy ekosystem stał się głównym środowiskiem radykalizacji dzieci i młodzieży, która przyjmuje dziś formę sfragmentaryzowanych, trudnych do wykrycia sieci nazywanych Com (od ang. *communities* – wspólnoty). Klasyczna radykalizacja młodego pokolenia łączy się w tej przestrzeni z cyberzagrożeniami – od cyberprzemocy po zorganizowaną cyberprzestępczość – i buduje własne, autonomiczne struktury statusu. W tym kontekście należy również zwrócić uwagę na zjawisko „przemocy jako usługi”, związane z działalnością wyspecjalizowanych,

zdecentralizowanych grup przestępczych (np. grupa 764). Wykorzystują one nieletnich jako podatne cele oddziaływania, stosując mechanizmy presji psychologicznej, manipulacji i szantażu cyfrowego. Proces ten często rozpoczyna się od ekspozycji na treści o charakterze przemocowym lub szokowym, która prowadzi do stopniowego uzależnienia informacyjnego i obniżenia progu reakcji emocjonalnej. Następnie siła oddziaływania wzrasta i obejmuje wymuszanie określonych zachowań lub aktywności w środowisku cyfrowym, w tym działań wspierających rozwój struktur przestępczych lub ekstremistycznych. To zjawisko wpisuje się w szerszy trend instrumentalizacji dzieci i młodzieży w ramach operacji przestępczych i destabilizacyjnych. Stanowi to istotne wyzwanie dla systemów bezpieczeństwa państwa oraz mechanizmów ochrony nieletnich.

Powyższy temat ściśle wiąże się z zagadnieniem nihilistycznego podłoża agresji wśród najmłodszych oraz komercjalizacją agresji w formie „przemocy jako usługi” w kontekście bezpieczeństwa państwa. Prelegent zaznaczył, że skoncentrowanie się na czynnikach środowiskowych dowodzi niewydolności obecnych rozwiązań instytucjonalnych, które nie zapewniają optymalnej ochrony młodzieży przed zagrożeniami informacyjnymi. Naprawa tego stanu wymaga, jego zdaniem, holistycznego podejścia z zakresu ekologii mediów, oceniającego cały ekosystem cyfrowy. Przywołując tezę Neila Postmana, że nowa technologia wszystko zmienia, wskazał, że sfery cyfrowej nie można postrzegać jedynie instrumentalnie, ponieważ stała się ona nowym środowiskiem życia i sferą publiczną.

Należy również zwrócić uwagę na rosnące ryzyko instrumentalizacji dzieci i młodzieży przez podmioty zewnętrzne, w tym potencjalne działania obcych służb wywiadowczych oraz aktorów prowadzących operacje wpływu. Środowisko cyfrowe, charakteryzujące się wysokim poziomem anonimowości oraz ograniczoną kontrolą instytucjonalną, może sprzyjać wykorzystywaniu nieletnich jako narzędzi do prowadzenia działań destabilizacyjnych, w tym do rozpowszechniania treści propagandowych, wzmacniania narracji polaryzujących czy uczestnictwa w operacjach dezinformacyjnych. To zjawisko wpisuje się w szerszy kontekst zagrożeń hybrydowych, w których podatność młodego pokolenia na manipulację informacyjną stanowi istotny wektor oddziaływania na stabilność państwa i jego systemów bezpieczeństwa.

Skutki radykalizacji młodzieży

Skutki radykalizacji młodzieży mają charakter kaskadowy – zaczynają się od jednostki, a w skrajnych przypadkach mogą prowadzić do destabilizacji struktur państwowych. Należy podkreślić, że nie każde zachowanie ma podłoże ideologiczne. Część aktów przemocy może mieć charakter autoteliczny – stanowić przemoc dla samej przemocy. Na podstawie prelekcji i dyskusji uczestników wykazano cztery zasadnicze obszary skutków:

- 1) dla jednostki (destrukcja osobista),
- 2) dla społeczeństwa (głęboka polaryzacja, normalizacja przemocy, erozja zaufania publicznego),
- 3) dla państwa (destabilizacja systemowa),
- 4) cyfrowe (dominacja narracji nienawiści, rozwój technologii manipulacji).

Najpoważniejszym z nich jest utrata potencjału rozwojowego państwa. Młode pokolenie – zamiast budować przyszłość – angażuje energię w procesy destrukcyjne i konfrontacyjne.

Paulina Piasecka podkreśliła znaczenie mechanizmów tożsamościowych (skutki o charakterze systemowym i społecznym). Wskazała zjawiska będące przejawem polaryzacji afektywnej polegającej na wzmacnianiu dychotomii my – oni, co prowadzi do głębokich podziałów społecznych. Nasyćanie fałszywych narracji silnymi emocjami w celu manipulacji opinią publiczną służy pogłębianiu nieufności obywateli wobec służb państwowych i późniejszemu celowemu wykorzystywaniu takich postaw.

W debatach mocno wybrzmiewał temat tego, jak w dłuższej perspektywie radykalizacja może uderzyć w stabilność państwa i ładu międzynarodowego. Prelegenci podkreślali, że może ona osłabiać stabilność państwa, zwiększać wydatki na bezpieczeństwo, ograniczać wolności obywatelskie, pogarszać relacje międzynarodowe oraz wzmacniać konflikty ideologiczne. Z perspektywy zagrożeń wewnętrznych wskazywano, że radykalizacja może prowadzić do aktów terrorystycznych, przemocy politycznej, zamieszek i destabilizacji społecznej, ataków na instytucje państwowe oraz wzrostu przestępczości motywowanej ideologicznie. Może również osłabiać zaufanie obywateli do państwa, nasilać konflikty społeczne, utrudniać dialog polityczny oraz sprzyjać dezinformacji i rozpowszechnianiu teorii spiskowych. Ostatecznie może prowadzić do kryzysów politycznych czy osłabienia demokracji.

W analizach prelegentów kluczowe miejsce zajęły tematy związane z zagrożeniami w cyberprzestrzeni, na których w szczególności skupiła się

dr Katarzyna Maniszewska z Uniwersytetu Civitas oraz Uniwersytetu w Białymstoku. Omówiła wybrane zagrożenia spowodowane rozwojem sztucznej inteligencji, wskazując, że AI jest obecnie jednym z głównych narzędzi wykorzystywanych do prowadzenia operacji informacyjnych. Zautomatyzowane generowanie i miksowanie danych ułatwia wrogim podmiotom manipulację na niespotykaną dotąd skalę, począwszy od propagandy, a skończywszy na cyberatakach i weryfikacji luk w systemach bezpieczeństwa.

W trakcie konferencji podkreślano, że grupy radykalne coraz częściej działają online – rekrutują członków przez media społecznościowe, prowadzą propagandę, organizują cyberataki, rozpowszechniają materiały ekstremistyczne. Radykalizacja w internecie, zwłaszcza młodzieży, może prowadzić do wielu negatywnych skutków, takich jak: wzrost cyberprzestępczości, udział w atakach hakerskich, szerzenie propagandy czy stosowanie mowy nienawiści. Młodzi ludzie stają się coraz bardziej podatni na manipulację, dezinformację i wpływ grup ekstremistycznych.

Metody prewencji

Metody przeciwdziałania radykalizacji były nie tylko przedmiotem analizy teoretycznej, lecz także ożywionych dyskusji podczas paneli dyskusyjnych. W trakcie konferencji wybrzmiało, że metody przeciwdziałania radykalizacji dzielą się na trzy poziomy: od profilaktyki ogólnej, przez działania skierowane do grup ryzyka, aż po interwencje wobec osób już zradykalizowanych. Do kluczowych strategii opartych na współczesnych standardach bezpieczeństwa i edukacji zaliczono: budowanie odporności (poziom profilaktyczny), działania systemowe i instytucjonalne oraz interwencję i deradykalizację (poziom specjalistyczny).

Do najskuteczniejszych narzędzi zalicza się przedstawioną przez Pawła Rabieja triadę odporności (odporność i rozwój kapitału psychologicznego, rozwój umiejętności relacyjnych i społecznych oraz cyfrowa tarcza – bezpieczne środowisko dorastania), a także triadę samodzielności (zwiększenie stabilności i elastyczności zatrudnienia, wsparcie w zakresie samodzielności mieszkaniowej oraz zmniejszenie lokalnych barier transportowych). Prelegent wskazał również na istotę działań międzyresortowych we wdrożeniu zmian w celu zmniejszania zdiagnozowanych w raporcie problemów nastolatków. Synergia międzyinstytucjonalna powinna być oparta na: wspieraniu potencjału młodzieży na obszarach wiejskich, zdrowiu

i dobrostanie reprodukcyjnym młodzieży, propagowaniu zdrowych nawyków (odżywianie i aktywność fizyczna), równości szans i bezpieczeństwu rozwoju młodych kobiet, relacji i odporności młodych mężczyzn, łatwiejszym dostępie do kultury, sportu i czasu wolnego, przedsiębiorczości i potencjale innowacji osób młodych, trosce o klimat, środowisko oraz zrównoważony rozwój.

W trakcie debaty prelegenci zaznaczyli szczególną rolę służb prowadzących działania wywiadowcze i kontrwywiadowcze w sieci, monitorujących zagrożenia cyfrowe oraz współpracujących z platformami internetowymi w zakresie usuwania niebezpiecznych treści. Zaakcentowano znaczenie rozwoju mediów społecznościowych, które stworzyły nowe możliwości dla organizacji ekstremistycznych. Platformy internetowe umożliwiają szybkie rozpowszechnianie propagandy, tworzenie zamkniętych grup ideologicznych oraz anonimowy kontakt z potencjalnymi rekrutami. Z perspektywy służb specjalnych cyberprzestrzeń stała się jednym z kluczowych obszarów operacyjnych. Podkreślono, że współcześnie radykalizacja młodzieży może być wykorzystywana jako element wojny hybrydowej. Państwa wrogie lub organizacje ekstremistyczne mogą celowo pogłębiać podziały społeczne, wspierać skrajne ruchy polityczne oraz destabilizować sytuację wewnętrzną innych państw. Zgodnie stwierdzono, że jest to zjawisko zmuszające do modernizacji systemów bezpieczeństwa i rozwoju koordynacji operacyjnej na szczeblu krajowym oraz w ramach struktur transgranicznych. W szczególności istotna jest współpraca w ramach NATO, Unii Europejskiej czy Organizacji Narodów Zjednoczonych, która obejmuje wymianę informacji wywiadowczych, wspólne operacje antyterrorystyczne, sankcje wobec organizacji ekstremistycznych, a także programy przeciwdziałania radykalizacji.

Podsumowanie

Konferencja „Nowe uwarunkowania procesu radykalizacji młodych ludzi z perspektywy bezpieczeństwa państwa” stanowiła wartościowe forum wymiany poglądów. Uwidoczniono złożoność problemu radykalizacji nieletnich. Radykalne postawy młodzieży to fundament przyszłej polaryzacji politycznej, która może destabilizować struktury demokratyczne i instytucje publiczne. Skuteczne przeciwdziałanie temu zjawisku wymaga podejścia interdyscyplinarnego, łączącego działania prewencyjne, edukacyjne

i systemowe. Dużym walorem konferencji była obecność przedstawicieli służb mundurowych i osób pracujących z młodzieżą. Ich udział pozwolił spojrzeć na poruszane zagadnienia z perspektywy operacyjnej i wysoce pragmatycznej. Dzięki temu metody takie jak triada odporności zostały przeanalizowane pod kątem ich realnej skuteczności w codziennej pracy organów ścigania i instytucji wychowawczych. Kwestią otwartą pozostaje to, czy zaprezentowane koncepcje znajdą realne odzwierciedlenie w praktyce oraz w jakim czasie nastąpi zmiana przepisów prawa zorientowanych na realizację zgłoszonych postulatów.

Dr Aleksandra Komar

Zastępca redaktora naczelnego czasopisma naukowego ABW „Terro-
ryzm – studia, analizy, prewencja”.

Kontakt: a.komar@abw.gov.pl